



EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 7.8.2012
COM(2012) 448 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

nõukogu 1. veebruari 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 259/93 (jäätmesaadetiste järelvalve ja kontrolli kohta Euroopa Ühenduses, ühendusse sisseveo ning ühendusest väljaveo korral) ja 14. juuni 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1013/2006 (jäätmesaadetiste kohta) rakendamise kohta

**Ohtlike jäätmete ja muude jäätmete tekitamine, töötlemine ja riikidevaheline vedu
Euroopa Liidu liikmesriikides 2007-2009**

{SWD(2012) 244 final}

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

nõukogu 1. veebruari 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 259/93 (jätmesaadetiste järelevalve ja kontrolli kohta Euroopa Ühenduses, ühendusse sisseveo ning ühendusest väljaveo korral) ja 14. juuni 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1013/2006 (jätmesaadetiste kohta) rakendamise kohta

Ohtlike jäätmete ja muude jäätmete tekitamine, töötlemine ja riikidevaheline vedu Euroopa Liidu liikmesriikides 2007-2009

SISUKORD

| | | |
|----|---|----|
| 1. | Sissejuhatus | 3 |
| 2. | Liikmesriikide aruandlus..... | 4 |
| 3. | Ohtlike jäätmete tekitamine | 4 |
| 4. | Jäätmesaadetised liikmesriikidest | 5 |
| 5. | Jäätmesaadetised liikmesriikidesse | 7 |
| 6. | Jäätmete ebaseaduslik vedu, kontrollimine ja täitemeetmed | 8 |
| 7. | Üldjärelused rakendamise seisu kohta | 9 |
| 8. | Järgmised sammud | 10 |

OHTLIKE JÄÄTMETE JA MUUDE JÄÄTMETE TEKITAMISE, TÖÖTLEMISE JA VEO SUUNDUMUSED ELI LIIKMESRIIKIDES 2007-2009

1. SISSEJUHATUS

Ohtlike jäätmete riikidevahelist vedu ja nende kõrvaldamise kontrolli reguleeritakse 22. märtsil 1989. aastal vastuvõetud Baseli konventsiooniga, mille osaline on ka Euroopa Liit.

Koostöös Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riikide, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) riikide ning konventsiooni osalisteks olevate muude kolmandate riikidega on Euroopa Liit kehtestanud jäätmesaadetiste järelevalve ja kontrolli süsteemi ELi piires. Konventsioon on liidu õigusesse üle võetud määrusega (EÜ) nr 1013/2006 (jäätmesaadetiste kohta)¹.

Igal aastal esitavad liikmesriigid konventsiooni sekretariaadile eelmise kalendriaasta kohta aruande, milles on käsitletud keskkonnakaitse õigusnorme, rakendamist ja meetmeid. Aruanne koos küsimustiku vormis täiendava teabega tuleb saata ka komisjonile². Iga kolme aasta järel koostab komisjon aruande liikmesriikide esitatud aruannete alusel³. Kõnealuses koondaruandes käsitletakse jäätmesaadetiste veole seatud piiranguid, selle järelevalvet, ebaseadusliku jäätmeveo vastu võetavaid meetmeid ja rahalisi vahendeid.

Komisjoni koostatud esimese aruandega olid hõlmatud aastad 1997–2000 ja see avaldati 2006. aastal⁴. Teise aruandega olid hõlmatud aastad 2001–2006 ja see avaldati 2009. aastal⁵. Käesolev on kolmas rakendusaruanne, millega on hõlmatud aastad 2007–2009. Liikmesriikide poolt Baseli konventsiooni sekretariaadi ja komisjoni küsimustikule aastate 2007–2009 kohta antud vastuseid käsitlevat üksikasjalikku teavet saab käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi B ja E jaotisest. Tabelites ja arvudes kokku võetud jäätmete tekitamist, töötlemist ja vedu käsitlevad kvantitatiivsed andmed on esitatud töödokumendi A jaotisest.

Tuleb märkida, et Baseli konventsioonis on termineid „import” ja „eksport” kasutatud iga jäätmesaadetise kohta, mida veetakse konventsiooniosalisse riiki või riigist välja. ELi õiguse kohaselt kohaldatakse kõnealuseid termineid kogu ELi piires üksnes ELi sisse või EList välja saadetavate jäätmesaadetiste suhtes. Loetavuse huvides kasutatakse neid termineid käesolevas aruandes siiski jutumärkides esitatuna ja mõnikord jäätmesaadetiste veo üldises tähenduses. Töödokumendis kasutatakse mõlemat terminit Baseli konventsioonis esitatud tähenduses.

Määruse (EÜ) nr 1013/2006 artikli 60 lõike 2 kohaselt vaatab komisjon viie aasta jooksul alates 12. juulist 2007 läbi artikli 12 lõike 1 punkti c (vastuväited juhul, kui kavandatud taaskasutatavate jäätmete saadetised ei vasta lähteriigi õigusaktidele jäätmete taaskasutamise kohta) rakendamise, muu hulgas ka selle mõju keskkonnakaitsele ja siseturu toimimisele. Käesoleva ülevaate ettevalmistamiseks nõudis komisjon 2010. aastal liikmesriikidelt teavet määruse (EÜ) nr 1013/2006 artikli 12 lõike 1 punkti c kohaldamise kohta. Välja arvatud kolm

¹ ELT L 190, 12.7.2006, lk 1.

² Otsus 1999/41/EÜ (EÜT L 156, 23.6.1999, lk 37) ja määruse (EÜ) nr 1013/2006 artikli 51 lõige 2.

³ Määruse (EÜ) nr 259/93 artikkel 41 ja määruse (EÜ) nr 1013/2006 artikkel 51.

⁴ Komisjoni aruanne {SEK(2006) 1053}, 1.8.2006.

⁵ Komisjoni aruanne {SEK(2009) 811}, 24.6.2009.

väiksemat rikkumist, mille puhul kõnealuse sätte kohaldamine ei olnud selgelt asjakohane, vastas enamik liikmesriike, et nad ei ole seda sätet kasutanud.

Järelikult ei ole artikli 12 lõike 1 punkti c kohaldamisel siiani olnud mõju keskkonnakaitsele ja siseturu toimimisele. Komisjon jätkab kõnealuse sätte kohaldatavuse üle järelevalve teostamist ning võib võtta asjakohased meetmed kõnealuse määruse tulevase läbivaatamise osana.

2. LIIKMESRIIKIDE ARUANDLUS

Käesoleva aruande ettevalmistamise ajal andsid liikmesriigid vastused nii Baseli konventsiooni sekretariaadi kui komisjoni poolt koostatud küsimustikule aastate 2007–2009 kohta. Kuigi kõik 2009. aasta aruanded pidid olema komisjonile esitatud 31. detsembriks 2010, anti lisaega juurde. Baseli aruannetes sisalduvate kvantitatiivsete andmete analüüsi koostamise lõppkuupäev oli 15. juuli 2011. Kreeka (2009), Küpros (2008 ja 2009) ning Malta (2007) esitasid Baseli aruanded halduslikel põhjustel pärast lõppkuupäeva ning neid ei olnud võimalik arvesse võtta. Komisjoni töödokumendi B ja E jaotisse liikmesriikide vastuste lisamise lõppkuupäev oli 30. november 2011. Selleks tähtjaks ei olnud Tšehhi Vabariik vastanud komisjoni küsimustikule 2008. aasta kohta ning Madalmaad ei olnud selleks ajaks vastuseid andnud 2009. aasta kohta. Prantsusmaa kohta puuduvad kõik aastaid 2007–2009 käsitlevad aruanded. Kokkuvõtte puuduvate andmete kohta on esitatud komisjoni töödokumendi tabelis 1. Kuigi seni ei ole rikkumise kohtuasju algatatud, käivitas komisjon süsteemi EU PILOT kaudu päringud, et uurida aruannete puudumist.

Olulised haldusandmed ja teave asjakohaste siseriiklike õigusnormide kohta olid üldiselt täielikud ja täpsed. Enamik vastanud liikmesriike kajastas oma aruannetes laiaulatuslikult jätmetekke vältimiseks võetud meetmeid. Harvem anti aru jätmesaadetiste vähendamiseks võetud meetmete kohta. Teave ohtlike ja muude jätmete tekke, veo ja kõrvaldamise mõju kohta inimese tervisele ja keskkonnale oli vähem ulatuslik ega olnud mitmel juhul kättesaadav.

Seoses jätmete ebaseaduslike vedudega on mõned liikmesriigid teatanud paljudest juhtudest, teised jällegi vaid mõnest üksikjuhtumist või selliste juhtumite puudumisest. Mõnes aruandes on käsitletud jätmete kõrvaldamisjuhtusid, mis ei toimunud kavakohaselt, ning ükski liikmesriik ei ole teatanud ohtlike ja muude jätmete üle piiri viimisel ja kõrvaldamisel juhtunud õnnetuste kohta

Liikmesriikide vaheliste jätmesaadetiste üldkoguste võrdlemisel ilmnisid eri liikmesriikide dokumenteeritud koguste puhul vastuolud samade saadetiste puhul, mis tegelikult oleksid pidanud olema identsed. Ohtlike jätmete puhul on „eksport” liikmesriikide vahel suurem kui kogu „import” (nt 2009. aastal oli erinevus 27 %). Kõikide muude teatatud jätmete puhul on kogu „import” suurem kui „eksport” (st 2009. aastal oli erinevus 36 %). Komisjon kavatses teha koostööd liikmesriikidega, et parandada esitatud andmete kvaliteeti.

3. OHTLIKE JÄÄTMETE TEKITAMINE

Baseli konventsiooni küsimustikus palutakse kõikidel riikidel esitada teavet tekitatud ohtlike jätmete ja muude jätmete üldkoguse kohta. „Muud jätmed” tähendab selles kontekstis kodumajapidamistest kogutud jätmeid ja selliste jätmete põletamise jääke – need on kaks jätmekategooriat, mis nõuavad erilist tähelepanu ja mida kontrollitakse samamoodi nagu

muid Baseli konventsiooni kohaselt ohtlike jäätmed (kategooriad Y46 ja Y47). Ohtlikud jäätmed on määratletud loetletud jäätmevoogude ja/või jäätmete koostisosade järgi (kategooriad Y1–Y18 ja Y19–Y45) ning teatavate ohtlike omaduste järgi. Kui siseriiklikus õigusaktis peetakse jäätmeid ohtlikeks, loetakse neid ohtlikeks ka konventsiooni tähenduses.

Käesoleva aruande ettevalmistamise ajal olid andmed tekitatud ohtlike jäätmete üldkoguse kohta 2009. aastal endiselt ebatäielikud. Kokku 11 riiki ei esitanud 2009. aasta kohta tekitatud ohtlike jäätmete üldkogusega seotud andmeid. Neli riiki (Hispaania, Itaalia, Küpros, Prantsusmaa) ei esitanud andmeid 2008. aasta kohta ja kolm riiki (Itaalia, Prantsusmaa, Rootsi) 2007. aasta kohta. Nimetatud andmelünkade täitmiseks kasutati eelmiste aastate andmetel põhinevaid hinnanguid.

2009. aastal tekitati EL 27 riikides⁶ ligikaudu 77 miljonit tonni ohtlike jäätmeid, millest ligikaudu 58 miljonit tonni tekkis oli EL 15 riikides⁷. Ajavahemikul 2000–2008 suurenes EL 27 riikides tekitatud ohtlike jäätmete üldkogus 46 %. Samal ajavahemikul suurenes EL 15 riikides tekitatud ohtlike jäätmete üldkogus 57 %. 2009. aastal tekitatud ohtlike jäätmete kogus oli veidi väiksem kui 2008. aasta sama näitaja (8 % nii EL 27 kui EL 15 puhul). Kogu ELis (EL 27) oli 2009. aastal tekitatud ohtlike jäätmete üldkogus inimese kohta 154 kg aastas, mis on veidi rohkem kui EL 12 riikide⁸ keskmine – inimese kohta 186 kg aastas. ELis tekitatud ohtlike jäätmete koguste täheldatud kõikumised on tõenäoliselt seotud sama ajavahemiku kõikumistega majandustegevuses.

Ajavahemikul 2007–2009 tekitatud ohtlike jäätmete aastane kogus on suurim Saksamaal (19 miljonit tonni); sellele järgnevad Itaalia,⁹ Eesti,¹⁰ Prantsusmaa, Ühendkuningriik ja Poola. Ühendkuningriigis vähenes tekitatud ohtlike jäätmete kogus oluliselt 2009. aastal. Ajavahemikul 2007–2008 suurenes Poola ohtlike jäätmete kogus olulisel määral.

Seoses tekitatud ohtlike jäätmete kogusega inimese kohta on ajavahemikul 2007–2009 kõige suuremad näitajad Eestis, Madalamaades, Portugalis, Rootsis, Saksmaal ja Soomes. Kõige väiksemad ohtlike jäätmete kogused inimese kohta registreeriti Kreekas, Leedus, Lätis ja Rumeenias.

Liikmesriigiti on Baseli konventsiooni Y-koode kasutatud väga erinevalt. Mitmed liikmesriigid ei ole Y-koodi taseme ohtlike jäätmete kohta esitanud ühtegi üksikasja. Mõned liikmesriigid esitasid eranditult andmeid üksnes majapidamisjäätmete (Y46) ja olmejäätmete põletamisel tekkinud jääkide (Y47) kohta.

4. JÄÄTMESAADETISED LIIKMESRIIKIDEST

Kõik liikmesriigid (v.a Kreeka, Küpros, Malta ja Prantsusmaa) on esitanud teabe ajavahemiku 2007–2009 kõiki kolme aastat hõlmava teatatud jäätmesaadetiste väljaveo kohta (st „eksport” Baseli konventsiooni kohaselt).

2009. aastal oli ELi liikmesriikidest (EL 27) väljaveetud teatatud jäätmesaadetiste üldkogus ligikaudu 11,4 miljonit tonni, millest 7,2 miljonit tonni olid ohtlikud jäätmed. Väljaveetud

⁶ Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid käesoleval ajal.

⁷ Enne 2004. aastat ELiga ühinenud riigid.

⁸ ELiga 2004 või 2007 aastal ühinenud riigid.

⁹ Andmed Itaalia ja Prantsusmaa kohta põhinevad hinnangutel.

¹⁰ Andmed Eesti kohta hõlmavad põlevkivijäätmeid, mis moodustavad 95 % ohtlike jäätmete üldkogusest.

teatatud jäätmesaadetiste üldkogusest ligikaudu 2 % langes EL 12 arvele ning vastav ohtlike jäätmete osa oli peaaegu 3 %.

Teatatud jäätmesaadetiste väljaveedu liikmesriikidest on pidevalt suurenenud. Ajavahemikul 2001–2009 on liikmesriikidest väljaveetud teatatud jäätmesaadetiste kogus suurenenud 80 %. Kuni 2007. aastani võis täheldada üksnes ohtlike jäätmete veo suurenemise suundumust. Ajavahemikul 2001–2007 on liikmesriikidest väljaveetud ohtlike jäätmete kogus suurenenud 150%. Alates 2007. aastast on liikmesriikidest väljaveetud ohtlike jäätmete kogus veidi vähenenud (2007. aastast 2009. aastani –9 %).

Ajavahemikul 2007–2009 oli ohtlike jäätmete suurim „eksportija” liikmesriik Madalamaad (2,8 miljonit tonni 2009. aastal); järgnesid Belgia, Iirimaa, Itaalia ja Prantsusmaa. Sel ajal kui Madalamaad on teatanud ajavahemiku 2006–2009 kohta ohtlike jäätmete väljaveo vähenemisest 14 %, on Itaalias sama perioodi vastav näitaja suurenenud 64 %. Ajavahemikul 2007–2009 veeti kõige rohkem ohtlikke jäätmeid (kilogrammides ühe inimese kohta) välja Madalamaadest ja Luksemburgist, neile järgnesid Belgia ja Iirimaa.

Ajavahemikul 2007–2009 veeti kõige rohkem teatatud jäätmesaadetisi välja samuti Madalamaadest (ligikaudu 3 miljonit tonni 2009. aastal); järgnesid Austria, Belgia, Itaalia ja Saksmaa. Kõige rohkem teatatud jäätmesaadetisi kilogrammides ühe inimese kohta veeti välja Austriast, Belgiast, Iirimaalt, Luksemburgist ja Madalamaadest.

2009. aastal töödeldi rohkem kui 90 % ELi ohtlikest jäätmetest nende päritoluriigis. Suurema kui 40 % „eksporti”-määraga liikmesriigid olid Belgia, Iirimaa, Luksemburg, Madalamaad, Sloveenia ja Taani.

Rühma „Y1–Y18” kuuluvad kõige olulisemad jäätmekategooriad, mis moodustasid 2009. aastal EL 27 riikidest väljaveetud kõigist teatatud jäätmesaadetiste üldkogusest ligikaudu 38 %. Kategooriate Y19–Y45 osa oli ligikaudu 13 % ja muude jäätmekategooriate (st majapidamisjäätmete segu ja põletamisjäädid, Y46–Y47) vastav näitaja 10 %. Väiksem kogus (ligikaudu 1 %) liigitati kategooriate Y1–Y45 seguks. Ligikaudu 35 % jäätmesaadetistest liigitati kas siseriikliku või ELi klassifikatsiooni alusel. Kõnealused statistilised andmed sarnanevad 2007. ja 2008. aasta vastavate näitajatega.

2009. aasta jäätmesaadetistest oli üksnes 3 % liigitamata. Eelnevatel aastatel (2005–2008) oli vastav näitaja vahemikus 7–14 %. Ajavahemikul 2007–2009 veeti kõige suuremad liigitamata jäätmete kogused välja järgmistest liikmesriikidest: Iirimaa, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Taani ja Ühendkuningriik. Y-koodiga jäätmete seguks liigitati üksnes harva ja väikeste koguste puhul. 2008. ja 2009. aastal (vastavalt 0,6 miljonit tonni ja 1,8 miljonit tonni) veeti Austriast välja suured kogused teatatud tavajäätmeid. Itaalia, Prantsusmaa, Sloveenia ja Taani teatasid selliste jäätmete väljaveost, mis olid liigitatud kui „ohtlikud, riigi poolt täpsustatud”.

Suurem osa liikmesriikidest väljaveetud ohtlikest jäätmetest¹¹ töödeldi taaskasutustoimingus. Ajavahemikul 2007–2009 oli EL 15 ja EL 27 riikidest väljaveetud jäätmete taaskasutuse osa vahemikus 72–77 %. Ajavahemikul 2007–2009 oli EL 12 riikidest väljaveetud jäätmete taaskasutuse määr isegi kõrgem – vahemikus 85–89 %.

¹¹ Väljend „liikmesriikidest väljaveetud jäätmed” hõlmab ELi-siseseid jäätmesaadetisi. Lõviosa üle piiri veetud jäätmetest jääb ELi.

2009. aastal EL 27 riikidest taaskasutuseks väljaveetud ohtlikest jäätmetest rohkem kui 40 % oli pärit Madalamaadest. Taaskasutuseks väljaveetud ohtlike jäätmete suur protsendimäär ja üldkogus olid veel Belgias, Itaalias, Prantsusmaal ja Ühendkuningriigis.

2009. aastal veeti Bulgaariast, Itaaliast, Kreekast, Küprosel ja Rumeeniast ohtlikke jäätmeid välja eelkõige kõrvaldamiseks. Kõrvaldamiseks väljaveetud ohtlike jäätmete kõige suuremad kogused olid pärit Itaaliast ja Madalamaadest.

Suurem enamik kogu teatatud jäätmesaadetiste väljaveost läks ajavahemikul 2007–2009 teistesse liikmesriikidesse. EL 27 riikidest väljaveetud teatatud jäätmetest 99 % oli määratud EL 27 ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon (EFTA) riikidesse ning rohkem kui 87 % jäi EL 15 piiresse. Kuigi enamik EL 12 riikidest väljaveetud jäätmetest saadeti teistesse ELi liikmesriikidesse, suunati küllaltki suur osa jäätmeid ka OECD-välistes riikidesse (2009. aastal 7 %, 2008. aastal 11 %, kuid 2007. aastal 0 %). EL 27 riikidest väljaveetud ohtlikest jäätmetest 99 % oli määratud saatmiseks EL 27 ja EFTA-riikidesse ning rohkem kui 95% jäi EL 15 piiresse.

5. JÄÄTMESAADETISED LIIKMESRIIKIDESSE

Käesolev osa põhineb 20 liikmesriigi esitatud aruannetel, kusjuures Iirimaa, Kreeka, Küpros, Malta, Portugal, Prantsusmaa ja Rumeenia jätsid ajavahemiku 2007–2009 kohta teabe esitamata.

2009. aastal oli ELi liikmesriikidest väljaveetud teatatud jäätmesaadetiste üldkogus ligikaudu 12,4 miljonit tonni, millest 6,7 miljonit tonni olid ohtlikud jäätmed. Kuni 2007. aastani võis täheldada liikmesriikidesse veetud ohtlike jäätmete koguse olulist suurenemist. Ajavahemikul 2001–2007 suurenes liikmesriikidesse veetud ohtlike jäätmete kogus 147 %. Enamik neist saadetistest hõlmab ELi siseseid saadetisi ning täheldatud suurenemist võib tõenäoliselt seostada asjaoluga, et mõnes liikmesriigis on ohtlike jäätmete töötlemiseks olemas keerukad jäätmekäitlusrajatised, samal ajal kui teistes liikmesriikides need puuduvad.

Liikmesriikidesse veetud ohtlike jäätmete kogus vähenes 2008. aastal, kuid suurenes taas 2009. aastal. Jäätmete kogus on 2009. aastal väiksem kui 2007. aastal, kuid suurem kui 2006. aastal. Kõnealune üldsuundumus on sarnane kõigi teatatud jäätmesaadetiste puhul. Ajavahemikul 2001–2007 suurenes liikmesriikidesse veetud teatatud jäätmesaadetiste üldkogus 72 %.

Ajavahemikul 2007–2009 oli ohtlike jäätmete suurim „importija” Saksamaa (2,7 miljonit tonni 2009. aastal); järgnesid Belgia, Itaalia, Madalamaad, Prantsusmaa ja Rootsi. Saksamaa on selgelt esikohal ka ELi liikmesriikidesse veetud ohtlike ja muude teatatud jäätmesaadetiste poolest (7,6 miljonit tonni 2009. aastal). Ajavahemikul 2007–2009 ELi liikmesriikidesse ohtlike ja muude teatatud jäätmesaadetiste suurte üldkoguste „importijad” olid Belgia, Itaalia, Madalmaa, Prantsusmaa ja Rootsi. Nagu ka jäätmete väljaveol, ei ole siingi EL 12 riikidel nii suurt osatähtsust. EL 12 riikidesse ohtlike ja muude teatatud jäätmesaadetiste veo osakaal oli vaid ligikaudu 2 %. Kilogrammides ühe inimese kohta veeti ajavahemikul 2007–2009 kõige rohkem ohtlikke ja kõiki teatatud jäätmesaadetisi Belgiasse, Madalamaadesse, Rootsi ja Saksamaale.

Nii nagu see on ka väljaveetavate jäätmete puhul, koosneb rühm Y1–Y18 kõige olulisematest jäätmekategooriatest, mis moodustasid 2009. aastal EL 27 riikidesse sisseveetud teatatud jäätmesaadetiste üldkogusest ligikaudu 29 %. 2009. aastal oli EL 27 riikides kategooriate

Y19–Y45 osa ligikaudu 12 % ja muude jäätmekategooriate (Y46–Y47) vastav näitaja 5 %. See jaotus on väga sarnane jaotusega võrdlusaastatel 2007–2009.

2006. aastal valitses jäätmete liigitamisel endiselt kategooria „liigitamata” ja sellised olid ligi 36 % kõikidest Euroopa Liitu veetud jäätmesaadetistest. 2007. aastal oli „liigitamata” jäätmete osa 22 % ja 2009. aastal üksnes 13 %. Täpsustamata kategooriaga jäätmesaadetisi veeti 2009. aastal peamiselt Saksamaale, Rootsi, Prantsusmaale ja Ühendkuningriiki. Saksamaale on veetud suured kogused jäätmeid (2009. aastal 3,2 miljonit tonni), mis on liigitatud „ELi jäätmesaadetiste määruse kohased (EU-WSR) või siseriiklikud tavajäätmed”. 2009. ja 2008. aasta kohta teavitas Austria teatatud tavajäätmete „impordist” (2009. aastal ligikaudu 142 000 tonni ja 2008. aastal 96 000 tonni). 2007. ja 2009. aasta kohta teatas Itaalia suure koguse selliste jäätmete „impordist”, mis kuuluvad liigituse „ohtlikud, riigi poolt täpsustatud” alla (2007. aastal ligikaudu 295 000 tonni ja 2009. aastal 705 000 tonni).

Enamik ELi liikmesriikidesse sisseveetud jäätmetest töödeldi taaskasutustoimingus. Viimastel aastatel on taaskasutuse osa siiski vähenenud. Kui 2004. aastal töödeldi taaskasutustoimingus 84 % EL 27 liikmesriikidesse sisseveetud jäätmetest, siis 2009. aastal oli taaskasutuse osakaal 70 %. Kõnealune suundumus on iseloomulik ka EL 15 riikidele üksinda.

Liikmesriigiti ilmnevad suured erinevused jäätmete taaskasutamise vastandamisel kõrvaldamisele. 2008. ja 2009. aastal töödeldi sisseveetud jäätmetest rohkem kui 40 % kõrvaldamistoimingus järgmistes ELi liikmesriikides: Austria, Hispaania, Saksamaa ja Taani. 2009. aastal teatasid suurematest kõrvaldamiseks „imporditud” jäätmekogustest Saksamaa (1,5 miljonit tonni), Madalmaad (135 000 tonni) ja Prantsusmaa (102 000 tonni).

Suurem osa ajavahemikul 2007–2009 liikmesriikidesse veetud ohtlikest ja muudest teatatud jäätmesaadetistest tuli teistest liikmesriikidest. Rohkem kui 97 % liikmesriikidesse veetud teatatud jäätmesaadetistest tuli teistest liikmesriikidest või EFTA-riikidest ning rohkem kui 84 % pärines EL 15 riikidest. Ohtlikest jäätmetest üksinda tuli rohkem kui 96 % teistest liikmesriikidest või EFTA-riikidest ning rohkem kui 80 % EL 15 riikidest. OECD-välistest riikidest pärinevate jäätmete osa oli minimaalne nii ohtlike kui kõigi teatatud jäätmesaadetiste puhul.

6. JÄÄTMETE EBASEADUSLIK VEDU, KONTROLLIMINE JA TÄITEMEETMED

Enamik liikmesriike märkis, et ajavahemikul 2007–2009 on esinenud ebaseadusliku jäätmeveo juhtumeid. Sel ajal kui mõned liikmesriigid on teatanud paljudest juhtumitest, on teised teada andnud vaid mõnest üksikjuhtumist või et sellised juhtumid puuduvad üldse. Arvukaimatest juhtumitest (ajavahemikul 2007–2009 rohkem kui 70 % teatatud juhtumitest) on teatanud Austria, Belgia, Madalmaad, Saksamaa ja Ühendkuningriik.

2009. aasta kohta teatasid liikmesriigid ligikaudu 400 ebaseadusliku jäätmeveo juhtumist; mõnel juhul on samast juhtumist teada antud kaks korda – teatanud on nii sihtriik kui ka lähetriik. Liikmesriikide poolt 2009. aasta kohta teatatud pooled ebaseadusliku jäätmeveo juhtumid toimusid liikmesriikide vahel ning teine pool juhtumitest hõlmas jäätmesaadetisi ELi või EList välja. Siiski tuleks meeles pidada, et ebaseadusliku jäätmeveo juhtumite üldarv on märgatavalt suurem kui ametlikult teatatud juhtumite arv. Näiteks ilmses pärast aruandeperioodi (2007–2009) IMPEL-TFSi koordineeritud jõustamise meetmetest, et rohkem

kui 20 % jäätmeid sisaldavatest saadetistest ELis ei olnud määrusega (EÜ) nr 1013/2006¹² kooskõlas.

Ebaseaduslikkuse kõige tavalisemad põhjused olid pädevatele asutustele jäätmesaadetisest teatamata jätmise või määruses (EÜ) nr 1013/2006 sätestatud keelu vastane jäätmevedu. Tavalised vastumeetmed hõlmasid jäätmete sihtriiki tagasisaatmist ning trahvi määramist.

Ebaseaduslike jäätmesaadetiste tuvastamiseks liikmesriikide poolt kohaldatud meetmed hõlmasid korrapäraseid piirikontrolle ning jäätmeid tekitavate ja/või töötlevate käitiste korrapäraselt järelevalvet, piiriüleste jäätmesaadetiste ning jäätmeid tekitavate ja/või töötlevate käitiste pistelisi kontrolle ning ka riigisiseste teede pistelisi kontrolle. Enamik liikmesriike esitas üksikasjalikud andmed jäätmesaadetiste või jäätmesaadetistega seotud taaskasutamise või kõrvaldamise kontrollide arvu ning kõnealuste kontrollide ajal tegelikult tuvastatud ebaseaduslike jäätmesaadetiste arvu kohta. Liikmesriigiti erineb olulisel määral ELis tehtud kontrollide ja pisteliste kontrollide arv. 2009. aasta pistelise kontrolli parimad tavad saadi Poolas, kus riiki või sealt välja veetava iga 1 000 tonni ohtliku jäätmesaadetise kohta tehti ligikaudu 40 pistelist kontrolli. Enamiku liikmesriikide puhul on vastav näitaja vähemalt 10 korda väiksem.

7. ÜLDJÄRELDUSED RAKENDAMISE SEISU KOHTA

Aruandlus

Liikmesriikide poolt Baseli konventsiooni sekretariaadi ja komisjoni küsimustikule aastate 2007–2009 kohta antud vastuste määr oli ligikaudu 100 %. Küll aga jäi enamik liikmesriike oma aruannete esitamisega hiljaks. Mõned Baseli konventsiooni sekretariaadile esitatavad aruanded saadi kätte pärast lõppkuupäeva (15. juuli 2011) ning seetõttu ei olnud võimalik neid arvesse võtta kvantitatiivsete andmete analüüsis. Üldiselt andsid liikmesriigid piisavalt teavet jäätmesaadetiste, asjaomaste haldusküsimuste, siseriiklike sätete ja poliitika kohta.

Andmete kvaliteet

Väga paljudel juhtudel erinevad lähteriigi esitatud andmed sihtriigi aruandes kajastatud andmetest. 2009. aastal oli teatatud ohtlike jäätmete „eksporti” ja „impordi” erinevus ELi liikmesriikide vahel ligikaudu 27 %, kusjuures „eksport” oli suurem kui „import”. Samal aastal oli muude teatatud jäätmete „eksporti” ja „impordi” erinevus ELi liikmesriikide vahel ligikaudu 36%, kusjuures „import” oli suurem kui „eksport”.

Jäätmete liigitamine

Teatavate ohtlike jäätmete Baseli konventsiooni kohaste koodide puudumine takistab sageli läbipaistva aruandluse tegemist. Olukord on paranenud alates sellest ajast, kui riigid saavad kasutada Euroopa jäätmeloendi (ELW)¹³ koodi. Aruandluse ühtlustamiseks soovitatakse liikmesriikidel tungivalt kasutada ELW-koodi ka oma aruannetes. Lisaks sellele aitaks ELW-koodide järjepidev kasutamine saavutada paremat aruandlust selliste tavajäätmete kohta, mis ei ole hõlmatud kategooriatega Y46 ja Y47 või mõne Baseli konventsiooni kohase erikoodiga,

¹² Üksikasjalikum aruanne on kättesaadav aadressil: <http://impel.eu/projects/enforcement-actions-ii>.

¹³ Komisjoni otsuses 2000/532/EÜ (EÜT L 226, 6.9.2000, lk 3) loetletud jäätmed.

ning mille ekspordi suhtes kohaldatakse määruse (EÜ) nr 1013/2006 kohast eelnevat kirjaliku teatamise ja nõusoleku menetlust.

Jäätmete ke

2009. aastal tekitati EL 27 riikides ligikaudu 77 miljonit tonni ohtlike jäätmeid. Ajavahemikul 2000–2008 suurenes EL 27 riikide tekitatud ohtlike jäätmete üldkogus 46 %. 2009. aastal tekitatud ohtlike jäätmete kogused on veidi väiksemad 2008. aasta vastavatest kogustest.

Jäätmesaadetiste vedu

Ajavahemikul 2007–2009 oli ELi liikmesriikidest väljaveetud teatatud jäätmesaadetiste üldkogus ligikaudu 33,1 miljonit tonni, millest 22,9 miljonit tonni olid ohtlikud jäätmed. Liikmesriikidest väljaveetud ohtlikest jäätmetest 99 % oli määratud EL 27 ja EFTA-riikidesse ning rohkem kui 95% jäi EL 15 piiresse.

Ajavahemikul 2007–2009 oli ELi liikmesriikidesse sisseveetud teatatud jäätmesaadetiste üldkogus ligikaudu 37 miljonit tonni, millest 20,5 miljonit tonni olid ohtlikud jäätmed. Rohkem kui 96 % ohtlikest jäätmetest tuli teistest liikmesriikidest või EFTA-riikidest ning rohkem kui 80 % EL 15 riikidest.

Jäätmete ebaseaduslik vedu

2009. aasta kohta teatasid liikmesriigid ligikaudu 400 ebaseadusliku jäätmeveo juhtumist; selliste saadetiste üldarv arvatakse olevat märgatavalt suurem. 2009. aasta kohta teatatud pooled ebaseadusliku jäätmeveo juhtumid toimusid liikmesriikide vahel ning teine pool juhtumitest hõlmas jäätmesaadetisi ELi või EList välja. Liikmesriigiti erineb olulisel määral ELis tehtud kontrollide ja pisteliste kontrollide arv.

8. JÄRGMISED SAMMUD

Ajavahemikul 25. jaanuarist kuni 12. aprillini 2011 korraldas komisjon koostöös sidusrühmadega avaliku arutelu seoses määruse kontrollimise ja jõustamise tõhustamisega¹⁴. Suurem osa sidusrühmadest (89 %) pooldas uusi ELi õigusnorme, milles käsitletakse kontrollinõuete tugevdamist. Väljapakutud valikuvõimalustes käsitleti kontrollimise kavandamist, eelkontrollimisi, ametnike koolitust ja ettevõtjate kohustust esitada tõendeid teatavatel juhtudel, kui on tekkinud põhjendatud kahtlus, et määrusest on kõrvale hoitud. Komisjon teostab praegu tulevaste võimalike õigusaktide ja muude kui seadusandlike aktide majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju hindamist.

¹⁴ „Sinu hääl Europas” veebisait: http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_en.htm,
<http://ec.europa.eu/environment/waste/shipments/news.htm>.